

**Kryteria oceniania. Zakres podstawowy.
I klasa liceum ogólnokształcącego i technikum**

	Wymagania edukacyjne na poszczególne oceny				
	Poziom konieczny ocena dopuszczająca	Poziom podstawowy ocena dostateczna	Poziom rozszerzający ocena dobra	Poziom dopełniający ocena bardzo dobra	Poziom wykraczający ocena celująca
		Uczeń potrafi to, co na ocenę dopuszczającą, oraz:	Uczeń potrafi to, co na ocenę dostateczną, oraz:	Uczeń potrafi to, co na ocenę dobrą, oraz:	Uczeń potrafi to, co na ocenę bardzo dobrą, oraz:
1. Historia – od opowieści do nauki	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: historia, historiografia, źródło historyczne • nazwy głównych epok historycznych <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • podać przykłady źródeł historycznych 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wydarzenia przełomowe stanowiące cezury epok historycznych • klasyfikację źródeł historycznych <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: epoka, era, mit, legenda • znaczenie słów Cycerona <i>Historia magistra vitae est</i> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić znaczenie źródeł historycznych dla poznania przeszłości 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • różne metody rachuby czasu <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: hagiografia • różnice w podziale historii powszechnej i historii Polski na epoki <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • prezentować klasyfikację źródeł historycznych • przedstawić periodyzację dziejów Polski i dziejów powszechnych 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • podać przykłady placówek zajmujących się inicjowaniem i prowadzeniem badań historycznych oraz upowszechnieniem wiedzy o przeszłości 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postacie: Herodota z Halikarnasu, Dionizjusza Małego
Pradzieje i historia starożytnego Wschodu					

2. Pradzieje ludzkości	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Żyzy Półksiężyc, rewolucja neolityczna • różnicę między historią i prehistorią • znaczenie wynalezienia pisma dla rozwoju cywilizacji • znaczenie wynalezienia ognia dla rozwoju człowieka 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • teorię Karola Darwina dotyczącą ewolucji organizmów ludzkich <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: cywilizacja, antropogeneza, prehistoria • znaczenie rewolucji neolitycznej dla dziejów człowieka <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić przyczyny i skutki rewolucji neolitycznej 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • nazwy najstarszych osiedli miejskich (Çatalhöyük, Jerycho) <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: kreacjonizm, darwinizm • różnicę między dwoma teoriami dotyczącymi pojawienia się życia na Ziemi – kreacjonizmem i darwinizmem • przyczynę, dla której za kolebkę ludzkości uznaje się Afrykę <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać na mapie tereny początkowe objęte rewolucją neolityczną 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: australopitek, <i>homo habilis</i>, <i>homo erectus</i>, <i>homo sapiens</i>, <i>neanderthalensis</i>, <i>homo sapiens sapiens</i>, <i>homo sapiens</i> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić proces ewolucji człowieka • wskazać na mapie najstarsze miasta oraz Żyzy Półksiężyc 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisać charakterystyczne cechy sztuki prehistorycznej
3. W dorzeczu Tygrysu i Eufratu	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • okres, w którym powstał Kodeks Hammurabiego (XVIII w. p.n.e.) • postać: Hammurabiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Międzyrzecze, system irygacyjny, Sumerowie, kodeks, 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • okres rozwoju cywilizacji Sumerów (IV–III tys. p.n.e.) • osiągnięcia cywilizacji ludów Mezopotamii <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: miasto-państwo, pismo klinowe, władza despocyzna 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postać: Sargona I Wielkiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: ziggurat, sztandar z Ur, <i>Epos o Gilgameszu</i>, Akad, Asyria • wpływ struktury społecznej na surowość kar przewidzianych w 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: politeizm • znaczenie systemu prawnego dla funkcjonowania państwa <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować system organizacji państw i 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić największe osiągnięcia cywilizacji Mezopotamii w dziedzinie kultury, sztuki, techniki i nauki

	<p>Kodeks Hammurabiego, Babilon</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazać na mapie Międzyrzecze 	<ul style="list-style-type: none"> uwarunkowania geograficzne, które wpłynęły na rozwój cywilizacji w dorzeczu Tygrysu i Eufratu zasady wprowadzone w Kodeksie Hammurabiego <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazać na mapie najważniejsze miasta-państwa Sumeru 	<p>Kodeksie Hammurabiego</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazać na mapie zasięg terytorialny Imperium Akadyjskiego, Babilonu i Asyrii 	<p>społeczeństw na terenie Mezopotamii</p> <ul style="list-style-type: none"> opisać system wierzeń w Sumerze, Babilonie i Asyrii 	
4. Egipt faraonów	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> czas powstania państwa egipskiego (ok. 3100 p.n.e.) postać: Cheopsa surowce naturalne starożytnego Egiptu zabytki kultury egipskiej: piramidy w Gizie <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: faraon, piramida, sfinks, mumifikacja, pismo hieroglificzne, delta Nilu, papirus wpływ wylewów Nilu na powstanie cywilizacji egipskiej 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> postacie: Amenhotepa IV, Ramzesa II, Echnatona, Dżesera, Kleopatry zabytki kultury egipskiej: maskę Tutanchamona, popiersie Nefretete, paletę Nermery ośrodki kultury i administracji egipskiej (Memfis, Teby) <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: mastaba, Dolny i Górny Egipt, katarakta, księga umarłych <p>Uczeń potrafi:</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> postacie: Chefrena, Totmesa III dokonania Jeana-François Champolliona periodyzację dziejów starożytnego Egiptu – podział na okres Starego, Średniego i Nowego Państwa bogów starożytnego Egiptu: Re/Ra, Ozyrysa, Horsa, Seta, Amona <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: wezyr, nomarchowie, nom, kamień z Rosetty, kanon w sztuce egipskiej znaczenie warunków naturalnych dla 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> wpływ warunków naturalnych na religię starożytnego Egiptu <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawić dzieje państwa egipskiego omówić rolę religii w życiu starożytnych Egipcjan wyjaśnić znaczenie reform wprowadzonych przez Amenhotepa IV 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> dłaczego starożytny Egipt jest nazywany cywilizacją kamienia, a państwo egipskie „darem Nilu” znaczenie odczytania hieroglifów egipskich dla rozwoju egiptologii <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> porównać wierzenia religijne Mezopotamii i Egiptu porównać system prawny i etyczny starożytnego Egiptu i Mezopotamii

	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, dlaczego w starożytnym Egipcie rozwinęła się sztuka mumifikacji ciał • wskazać na mapie Egipt 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawić cechy kultury egipskiej • wymienić osiągnięcia naukowe starożytnych Egipcjan • wskazać na mapie Górny i Dolny Egipt, Memfis, Teby 	<p>organizacji i rozwoju państwa egipskiego</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować strukturę społeczną i organizację państwa egipskiego • opisać wpływ wiary w życie pozagrobowe na sztukę starożytnych Egipcjan • wskazać na mapie Karnak, Luksor, Gizę 		
5. Starożytny Izrael	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postacie biblijne: Abrahama, Dawida, Salomona <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Hebrajczycy, Izraelici, Żydzi, niewola egipska, Dekalog, Królestwo Izraela, Kanaan, niewola babilońska, świątynia jerozolimska, judaizm, Dekalog, Ściana Płaczu, menora • uwarunkowania geograficzne Izraela <p>Uczeń potrafi:</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • czas powstania żydowskiego pod przywództwem Machabeuszy (167–160 p.n.e.) <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Filistyni, Judea, pierwsza świątynia jerozolimska, druga świątynia jerozolimska, powstanie antyrzymskie, Arka Przymierza, Tora, synagoga • znaczenie Biblii (Starego Testamentu) dla poznania dziejów starożytnego Izraela 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • okres niewoli babilońskiej (587–538 p.n.e.) <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Talmud, prorocy, diaspora • różnice między pierwszą i drugą świątynią jerozolimską • przyczyny powstania diaspory żydowskiej <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać na mapie tereny podbite oraz uznające zwierzchnictwo Królestwa Izraela 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • czas powstania antyrzymskiego (66–73 n.e.) • postać: Omriego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • znaczenie religii żydowskiej dla rozwoju wierzeń monoteistycznych <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować system prawny i etyczny w kulturze żydowskiej • wskazać na mapie Masadę 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, dlaczego Żydzi pomimo funkcjonowania w diasporze zachowali tożsamość narodową

	<ul style="list-style-type: none"> opisać najważniejsze wydarzenia w dziejach starożytnego Izraela wskazać na mapie terytorium starożytnego Izraela 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> porównać religię żydowską z religiami starożytnych Egipcjan i mieszkańców Mezopotamii wskazać na mapie Jerozolimę oraz granice Królestwa Izraela i Królestwa Judy ok. VIII w. p.n.e. 	<ul style="list-style-type: none"> wskazać na mapie szlak wędrówki Izraelitów po wyjściu z Egiptu 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić wpływ judaizmu na chrześcijaństwo i islam 	
6. Starożytne Chiny i Indie	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> czas powstania cywilizacji chińskiej (ok. 5000 p.n.e.) czas powstania cywilizacji Doliny Indusu (ok. 3000 p.n.e.) postacie: Konfucjusza, Buddy okres działalności Buddy (VI–V w. p.n.e.) i Konfucjusza (VI–V w. p.n.e.) <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: Państwo Środka, Wielki Mur, Jedwabny Szlak, buddyzm, hinduizm wpływ uwarunkowań geograficznych na powstanie i rozwój 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> czas przybycia Ariów do Indii (ok. 1500 p.n.e.) czas zjednoczenia ziem cesarstwa chińskiego (III w. p.n.e.) postać: Aśoki bóstwa hinduistyczne: Wisznu, Sziwę <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: reinkarnacja, braminizm, konfucjanizm, wedyzm, nirwana, karma, pismo piktograficzne, pismo ideograficzne przyczyny budowy Wielkiego Muru <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienić najważniejsze osiągnięcia 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> czas panowania dynastii Zhou (XII–III w. p.n.e.) czas powstania Imperium Maurjów (III w. p.n.e.) <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: taoizm, okres wedyjski, religie animistyczne, sanskryt wpływ konfucjanizmu na zachowanie tradycyjnego podziału społecznego w Chinach <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazać na mapie Harappę i Mohendźo Daro scharakteryzować wierzenia starożytnych Chin i Indii 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> postacie: Shi Huangdi, Lao-cy <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, dlaczego cywilizacja Chin rozwijała się w izolacji od reszty świata 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazać główne różnice między cywilizacjami Bliskiego i Dalekiego Wschodu

	cywilizacji starożytnych Chin i Doliny Indusu	cywilizacyjne starożytnych Chin i Doliny Indusu			
	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazać na mapie starożytne Chiny i Indie oraz rzeki Indus, Huang-ho, Ganges 				
Starożytna Grecja					
7. Grecja – kolebka cywilizacji europejskiej	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> ramy chronologiczne wielkiej kolonizacji greckiej (VIII–VI w. p.n.e.) <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: Hellada, Hellenowie, polis, agora, zgromadzenie ludowe, wielka kolonizacja grecka, pismo alfabetyczne 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: oligarchia, hoplita, metropolia wpływ warunków naturalnych Grecji na kolonizację wybrzeży Morza Śródziemnego i Morza Czarnego <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> porównać warunki, w których powstały cywilizacje starożytnego Wschodu i Grecji opisać przyczyny i skutki wielkiej kolonizacji 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: basileus, dysk z Fajstos, Fenicjanie wpływ warunków naturalnych na gospodarkę, kulturę i życie polityczne Greków <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> porównać formy ustrojowe starożytnej Grecji 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazać na mapie obszar zamieszkały przez plemiona greckie, a także zasięg kolonizacji fenickiej i greckiej w okresie VIII–VI w. p.n.e. 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> podać przykłady greckich kolonii (Syrakuzy, Marsylia)
8. Sparta i Ateny – dwa modele greckich polis	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 508–507 p.n.e., 444–429 p.n.e. 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> datę: 594 p.n.e. postacie: Drakona, Solona, Klejstenesa, 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> datę: 621 p.n.e. 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> czas wydania Wielkiej Rhetry (poł. VII w. p.n.e.) 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> omówić rolę kobiet w społeczeństwie spartańskim

	<ul style="list-style-type: none"> • postacie: Likurga, Peryklesa • ustroje polityczne greckich polis – Sparty i Aten • kompetencje urzędów oraz urzędników w Sparcie i Atenach <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: geruzja, eforowie, spartiaci, periojkowie, heloci, archonci, areopag, demokracja, rada pięciuset, ostracyzm, metojkowie <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać na mapie Ateny i Spartę 	<ul style="list-style-type: none"> • reformy Klejstenesa • reformy Peryklesa <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Związek Peloponeski (Symmachia Spartańska), apella, eklezja, demagog • wpływ struktury społecznej Sparty na system wychowawczy obowiązujący w tej polis <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, na czym polegała uprzywilejowana pozycja spartiatów • ocenić wpływ prawa i wychowania spartańskiego na funkcjonowanie polis • wskazać na mapie zasięg terytorialny polis spartańskiej i ateńskiej 	<ul style="list-style-type: none"> • okres tyranii Pizystratydów (561–510 p.n.e.) • reformy Solona <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: strząśnięcie długów, strateg • ewolucję ustroju Aten od monarchii przez oligarchię do demokracji <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić przyczyny i skutki powstania Związku Peloponeskiego • wyjaśnić, na czym polegała oryginalność rozwiązań ustrojowych w Sparcie • ocenić wpływ reform Solona, Klejstenesa i Peryklesa na przemiany ustrojowe i społeczne w Atenach 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Wielka Rhetra, agoge, heliaja • okoliczności wprowadzenia reform w Atenach przez Solona, Klejstenesa i Peryklesa <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • porównać organizację społeczeństw Sparty i Aten 	
9. Wojny grecko-perskie i wojna peloponeska	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 490 p.n.e., 480 p.n.e., 431–404 p.n.e., 421 p.n.e. • postacie: Miltiadesa, Leonidasa, Temistoklesa, Kserksesa 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 499 p.n.e., 479 p.n.e. • postacie: Nikiasza, Dariusza I • przyczyny i konsekwencje powstania jońskiego 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 449 p.n.e. • postać: Kalliasa • decyzje pokoju Kalliasa <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: Imperium Achemenidów 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać na mapie terytorium zajmowane przez strony walczące w wojnie peloponeskiej 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ocenić postawę wodzów greckich w wojnie z Persami • omówić skutki wojny peloponeskiej dla świata greckiego

	<ul style="list-style-type: none"> • bitwy pod Maratonem, Termopilami, Salaminą • obowiązki państw należących do Związku Morskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: triera, falanga, Związek Morski, wojna peloponeska • na czym polegała walka w szyku zwanym falangą <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić strony walczące w wojnie peloponeskiej oraz podać jej rezultat • wskazać na mapie Maraton, Termopile, Salaminę 	<ul style="list-style-type: none"> • etapy wojen grecko-perskich • bitwy Platejami, Mykale • przebieg wojny peloponeskiej • główne etapy walki o hegemonię w Grecji z udziałem Aten i Sparty <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: powstanie jońskie, Związek Hellenów • przyczyny powierzenia dowództwa nad Grekami królowi Sparty Leonidasowi <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować sposoby walki starożytnych Greków • opisać przebieg wojen grecko-perskich • scharakteryzować przyczyny i konsekwencje wojny peloponeskiej • wskazać na mapie Plateje, Mykale oraz tereny objęte powstaniem jońskim, miejsca bitew pod 	<ul style="list-style-type: none"> • przyczyny zwycięstwa greckiej floty nad perską w bitwie pod Salaminą <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • porównać uzbrojenie, organizację i taktykę armii greckiej i perskiej • wyjaśnić konsekwencje zwycięstwa Greków w wojnach z Persami • wskazać na mapie siedzibę Związku Morskiego (wyspę Delos) 		
10. Religia	Uczeń zna:	Uczeń zna:	Uczeń zna:	Uczeń zna:	Uczeń rozumie:

<p>i kultura starożytnych Greków</p>	<ul style="list-style-type: none"> • datę: 776 p.n.e. • czas wzniesienia Partenonu (II poł. V w. p.n.e.) • postacie: Homera, Sofoklesa, Fidiasza, Sokratesa, Platona, Arystotelesa • trzy porządki architektoniczne w starożytnej Grecji: dorycki, joński i koryncki • greckich bogów: Zeusa, Atenę, Posejdona, Afrodytę, Hermesa, Apolla, Demeter, Dionizosa <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: antropomorfizm, mity, wyrocznie, Dionizje, tragedia, komedia, Akropol, Partenon, gimnazjon, igrzyska panhelleńskie, pokój boży <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić rolę sportu w życiu starożytnych Greków 	<ul style="list-style-type: none"> • datę: 387 p.n.e. • postacie: Ajschylosa, Myrona, Talesa z Miletu, Pitagorasa z Samos • greckich bogów: Herę, Artemidę, Aresa • dyscypliny sportowe rozgrywane na igrzyskach w Olimpii <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: herosi, Mojry, Panatenaże, misteria, jońska filozofia przyrody, pankration <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować religię starożytnych Greków • wyjaśnić, jaką rolę w życiu starożytnych Greków odgrywały wyrocznie • opisać wygląd greckiej świątyni • podać przykłady greckich budowli • wskazać na mapie górę Olimp, Olimpię 	<ul style="list-style-type: none"> • czas powstania teatru greckiego (VI w. p.n.e.) • postacie: Herodota, Tukidydesa, Eurypidesa, Heraklita z Efezu, Demokryta z Abdery • cel założenia i sposób nauczania w Akademii Platonskiej <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: koryfeusz, tympanon, kapitel, Akademia Platonska, Likejon, sofisci <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić genezę teatru greckiego • wskazać na mapie Delfy, Milet 	<ul style="list-style-type: none"> • okresy w dziejach kultury greckiej: archaiczny (VIII–V w. p.n.e.) i klasycy (V–IV w. p.n.e.) <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przyczyny sporu Sokratesa z sofistami <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić elementy architektoniczne teatru antycznego • podać przykłady greckich rzeźb • omówić poglądy wybitnych filozofów greckich • przedstawić najważniejsze osiągnięcia kulturowe starożytnej Grecji 	<ul style="list-style-type: none"> • koncepcję jaskini platońskiej • na czym polegała jedność i różnorodność świata greckiego <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić rolę teatru w życiu społecznym i politycznym polis greckich • wyjaśnić, w jaki sposób kultura grecka wywarła wpływ na cywilizację europejską
--------------------------------------	---	---	--	--	---

11. Imperium Aleksandra Wielkiego	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> okres panowania Aleksandra Wielkiego (336–323 p.n.e.) postać: Aleksandra III Wielkiego (Macedońskiego) <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: falanga macedońska, węzeł gordyjski przyczyny słabości Aten w obliczu najazdu macedońskiego <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazać na mapie kierunki ekspansji armii Aleksandra Wielkiego oraz podbite przez nią obszary wyjaśnić przyczyny rozpadu imperium Aleksandra Wielkiego 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 338 p.n.e., 334 p.n.e., 331 p.n.e. postacie: Filipa II, Demostenesa, Dariusza III <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: sarisy, hetajrowie, taktyka połączonych broni, filipiki, Związek Koryncki <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> opisać reformy przeprowadzone przez Filipa II porównać falangę grecką i macedońską wskazać na mapie Cheroneę, Granik, Issos, Gaugamełę, Persepolis, Aleksandrię oraz rzekę Hydaspes 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> znaczenie rezultatu bitwy pod Cheroneą w dziejach starożytnej Grecji <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawić i ocenić postanowienia kongresu w Koryncie 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować dokonania Aleksandra Wielkiego 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> ocenić dokonania Aleksandra Wielkiego
Starożytny Rzym					
12. Powstanie i podboje starożytnego Rzymu	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 753 p.n.e., 264–241 p.n.e. 218–201 p.n.e., 149–146 p.n.e. 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 216 p.n.e., 202 p.n.e., 168 p.n.e. 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> ludy zamieszkujące Półwysep Apeniński 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> przyczynę nadawania przez Rzymian 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> ocenić postawę i dokonania Hannibala

	<ul style="list-style-type: none"> • postacie: Romulusa, Remusa, Hannibala, Scypiona Afrykańskiego • warunki naturalne Półwyspu Apenińskiego • podboje Rzymu w Italii • przyczyny i konsekwencje trzech wojen punickich <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Italia, forum, Kapitol, Etruskowie, wojny punickie, triumf, prowincje, namiestnicy, obywatelstwo rzymskie, Imperium Romanum • rolę, jaką w założeniu Rzymu przypisywano bogom • wagę zagrożenia Rzymu przez Hannibala • przyczynę zburzenia Kartaginy przez Rzymian <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisać początki Rzymu 	<ul style="list-style-type: none"> • postacie: Eneasza, Pyrrusa, Gajusza Mariusza • organizację armii rzymskiej • bitwy pod Mylae, Kannami, Zamą • wojny Rzymu z Macedonią <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: reformy Mariusza, armia zawodowa, legion, kohorta, centuria, aquila, taran, rostra • przyczynę głoszenia przez Rzymian hasła wyzwolenia Hellenów spod panowania Macedonii • przyczyny i znaczenie reform Mariusza • znaczenie powiedzenia <i>pyrrusowe zwycięstwo</i> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować organizację armii rzymskiej • wskazać na mapie Epir, Mylae, Kanny, Zamę 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać na mapie zasięg terytorialny państwa rzymskiego w kolejnych etapach jego rozwoju 	<p>obywatelstwa cudzoziemcom</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, na czym polegała idea Imperium Romanum 	
--	---	--	---	--	--

	<ul style="list-style-type: none">• przedstawić podboje Rzymu do połowy II w. p.n.e.• wskazać na mapie Kartaginę oraz trasę, którą Hannibal podążał do Rzymu				
--	---	--	--	--	--

<p>13. Rzym – od monarchii do cesarstwa</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 753–509 p.n.e., 509–27 p.n.e., 73–71 p.n.e., 60 p.n.e., 49 p.n.e., 15 marca 44 p.n.e., 31 p.n.e., 27 p.n.e. • postacie: Spartakusa, Juliusza Cezara, Gnejusza Pompejusza, Marka Krassusa, Marka Antoniusza, Oktawiana Augusta • kompetencje urzędników republiki rzymskiej • przebieg i rezultat powstania Spartakusa • uczestników i cel zawarcia pierwszego i drugiego triumwiratu • zasady funkcjonowania pryncypatu <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: senat, republika, zgromadzenia ludowe, konsulowie, pretorzy, cenzorzy, kwestorzy, trybuni ludowi, dyktator, edylowie, niewolnictwo, gladiatorzy, powstanie 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 52 p.n.e. • postacie: Tarkwiniusza Pysznego, Wercyngetoryksa • przyczyny pozbawienia władzy Tarkwiniusza Pysznego • dokonania Juliusza Cezara <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: plebejusze, patrycjusze, zasada kolegialności, zasada kadencyjności • wpływ podbojów rzymskich na przemiany społeczne, ekonomiczne i polityczne w Rzymie <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować funkcjonowanie republiki rzymskiej • przedstawić konsekwencje zwycięstwa Oktawiana Augusta w walce o władzę po śmierci Cezara • wskazać na mapie Kapuę, Rubikon 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postacie: Marka Brutusa, Marka Lepidusa <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: nobiles <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować przemiany ustrojowe w państwie rzymskim • przedstawić grupy społeczne i ich sytuację ekonomiczną i prawną w Imperium Rzymskim • scharakteryzować zasady pryncypatu 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 449 p.n.e. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: prawo dwunastu tablic, liktorzy, różgi liktorskie, prowincje senackie, prowincje cesarskie • różnicę między prowincjami cesarskimi i senackimi • określenie pryncypatu mianem „komedii republiki” <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić okoliczności ogłoszenia prawa dwunastu tablic • omówić drogę do władzy dyktatorskiej Juliusza Cezara 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: S.P.Q.R. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić drogę do władzy Oktawiana Augusta
---	--	---	---	---	--

	<p>Spartakusa, triumwirat, imperator, princeps, pryncypat, cesarstwo, dominat</p> <ul style="list-style-type: none"> • rolę, jaką odgrywali niewolnicy w Rzymie <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić w porządku chronologicznym formy rządów w starożytnym Rzymie • omówić kompetencje urzędników republiki rzymskiej • wyjaśnić przyczyny i konsekwencje buntów niewolników w Rzymie • wskazać na mapie Galię, Akcjum, Egipt 				
14. Rozkwit i upadek Imperium Romanum	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 27 p.n.e., 212 n.e., 395 n.e., 476 n.e. • postacie: Karakalli, Dioklecjana, Konstantyna I Wielkiego, Teodozjusza Wielkiego • decyzje zawarte w edykcje Karakalli 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 293 n.e. • postacie: Tyberiusza, Trajana, Hadriana, Odoakra • podział społeczeństwa w okresie cesarstwa <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: lutyfundium, tetrarchia, solid, Hunowie 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 9 n.e., 378 n.e., 476 n.e. • postacie: Marka Aureliusza, Romulusa Augustulusa, Atylli <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: limes, aureus, kolonat, prefektura, rada cesarska, Ostrogoci • przyczyny wprowadzenia kolonatu 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 66–73 n.e. • postacie: Antoninusa Piusa, Septymiusza Sewera <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: dekurioni <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ocenić wpływ romanizacji na podbite ludy 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zasięg, przebieg i skutki najazdów plemion barbarzyńskich w okresie wielkiej wędrówki ludów <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić przyczyny kryzysu gospodarczego, społecznego i politycznego w cesarstwie i wskazać wzajemne powiązania między nimi

	<ul style="list-style-type: none"> • nabytki terytorialne Rzymu w okresie pryncypatu • przebieg granicy między Cesarstwem Wschodniorzymskim i Zachodniorzymskim <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Pax Romana, plebs, Wał Hadriana, romanizacja, edykt Karakalli, dominat, Cesarstwo Zachodniorzymskie, Cesarstwo Wschodniorzymskie, wielka wędrówka ludów, anarchia, detronizacja • przyczyny kryzysu wewnętrznego cesarstwa • przyczyny podziału cesarstwa na część wschodnią i zachodnią <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować stosunek Rzymian do podbitej ludności • wymienić przejawy romanizacji na terenach podbitych przez Rzym 	<ul style="list-style-type: none"> • zasady funkcjonowania tetrarchii <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisać, w jakich okolicznościach doszło do podziału Cesarstwa Rzymskiego • wyjaśnić, na czym polegały reformy Dioklecjana • wskazać wewnętrzne i zewnętrzne przyczyny upadku Cesarstwa Zachodniorzymskiego • wskazać na mapie Wał Hadriana, Konstantynopol 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać na mapie prowincje rzymskie przyłączone w okresie pryncypatu • wskazać na mapie Las Teutoburski, Adrianopol, • wskazać na mapie kierunki wędrówki plemion barbarzyńskich 		<ul style="list-style-type: none"> • ocenić próby reform w cesarstwie
--	--	---	---	--	--

	<ul style="list-style-type: none"> wskazać przyczyny kryzysu wewnętrznego Imperium Romanum wskazać na mapie Cesarstwo Wschodniorzymskie i Zachodniorzymskie 				
15. Religia Rzymian. Początki chrześcijaństwa	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 7 p.n.e., 64 n.e., 313 n.e. postacie: Jezusa, Nerona sposoby prześladowań chrześcijan w starożytnym Rzymie postanowienia edyktu mediolańskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: chrześcijaństwo, apostoł, Mesjasz, Nowy Testament, Kościół katolicki, papież, biskup, katakumby, edykt mediolański, religia panująca, herezja, sobór różnicę między systemem wierzeń Rzymian i chrześcijaństwem 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 380 n.e., 392 n.e. postacie: Poncjusza Piłata, Pawła z Tarsu wierzenia starożytnych Rzymian przyczyny prześladowań chrześcijan w starożytnym Rzymie <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: synkretyzm religijny, chrystogram, gminy chrześcijańskie, metropolia okoliczności sprzyjające rozprzestrzenianiu się nauki Chrystusa w Palestynie, a później na innych terytoriach starożytnego Rzymu <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić symbolikę chrystogramu 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> datę: 325 n.e. postać: Ariusza religie, z których wzorce czerpali starożytni Rzymianie imiona bogów rzymskich i ich greckich odpowiedników <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: pontifex maximus, auspicja, haruspicja, arianizm <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazać związki między religią Żydów i chrześcijaństwem uzasadnić opinię, że edykt mediolański był przejawem tolerancji religijnej wyjaśnić, w jakich okolicznościach chrześcijaństwo stało się 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> omówić relacje między Kościołem a władzą cesarską wskazać na mapie tereny, na których powstały pierwsze gminy chrześcijańskie wskazać na mapie etapy chrystianizacji starożytnego Rzymu 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić rolę religii chrześcijańskiej w starożytnym świecie przedstawić pierwsze podziały wśród chrześcijan

	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić genezę chrześcijaństwa • opisać sytuację pierwszych chrześcijan w Rzymie 		religią państwową w Cesarstwie Rzymskim		
16. Kultura i osiągnięcia starożytnych Rzymian	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postacie: Wergiliusza, Horacego, Gajusza Cilniusza Mecenasa, Tacyta • najważniejsze dzieła rzymskich twórców • osiągnięcia nauki i techniki rzymskiej <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: mecenat, Forum Romanum, Panteon, bazylika, łuk triumfalny, termy, akwedukty, amfiteatr, cyrk, Circus Maximus, Koloseum, płaskorzeźby, freski, mozaiki <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić najważniejsze osiągnięcia cywilizacji rzymskiej 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 312 p.n.e. • postacie: Liwiusza Andronikusa, Owidiusza, Tytusa Liwiusza, Marka Tuliusza Cyncerona <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: portyk, Via Appia, reliefy, <i>trivium</i>, <i>quadrivium</i>, retoryka • znaczenie znajomości retoryki w życiu politycznym starożytnego Rzymu • znaczenie dróg dla utrzymania porządku w Imperium Rzymskim <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisać rolę term w życiu starożytnych Rzymian 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 45 p.n.e. • postacie: Seneki, Witruwiusza • sentencje prawa rzymskiego, które stały się podstawą współczesnego systemu prawnego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: porządek kompozytowy, insule, kalendarz juliański • znaczenie podstawowych sentencji prawa rzymskiego • zasadę działania akweduktu <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ocenić rozwój sieci dróg w starożytnym Rzymie 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: stoicyzm, epikureizm, hedonizm, cynizm • znaczenie powiedzenia <i>wszystkie drogi prowadzą do Rzymu</i> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać budowle rzymskie istniejące do dziś w dawnych prowincjach rzymskich • scharakteryzować kierunki filozofii rzymskiej 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisać wkład Rzymu w dorobek cywilizacyjny współczesnej Europy • porównać i ocenić dorobek starożytnych Greków i Rzymian

Bizancjum i świat islamu

<p>17. Cesarstwo Bizantyńskie – „nowy Rzym”</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 395, 476, 527 • postać: Justyniana I Wielkiego • cele polityki Justyniana I Wielkiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Kodeks Justyniana, ceremoniał dworski, Hagia Sophia <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić znaczenie reform Justyniana I Wielkiego • wskazać na mapie Konstantynopol 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postać: Belizariusza • ziemie przyłączone przez Justyniana I Wielkiego do Cesarstwa Bizantyńskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: patriarcha Konstantynopola • cel wydania Kodeksu Justyniana <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisać rolę, jaką odegrał cesarz w procesie tworzenia Kodeksu Justyniana • przedstawić zasięg terytorialny Cesarstwa Bizantyńskiego w VI–VIII w. • wskazać na mapie Rawennę 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postacie: Prokopiusza z Cezarei, Leona III <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: filar, galeria, baptysterium <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować osiągnięcia Bizancjum w dziedzinie kultury i sztuki 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: ikonoklaści, ikonodułowie, atrium, przypora • przyczyny nietrwałości nabytków terytorialnych Justyniana I Wielkiego <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • podać przykłady zabytków sztuki bizantyńskiej 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • istotę sporu ikonoklastycznego <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, na czym polegał spór ikonoklastyczny • wyjaśnić, dlaczego Cesarstwo Bizantyńskie nazwano „nowym Rzymem”
<p>18. Świat islamu. Ekspansja Arabów</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 622 • wiek, w którym spisano Koran • postać: Mahometa • kierunki ekspansji arabskiej 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 632, 732 • pięć filarów islamu <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: dżahilijja, ramadan, imam, 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 711 • postacie: Awicenny, Muhammada Ibn Musy al-Chuwarizmiego • cechy kultury arabskiej <p>Uczeń rozumie:</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • osiągnięcia kultury i nauki świata islamu <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: Umajjadowie 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • znaczenie bitwy pod Poitiers dla dziejów Europy <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • uzasadnić opinię, że kultura arabska stała się pomostem

	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: islam, muzułmanie, hidżra, prorok, meczet, kalif, Koran, szariat, dżihad • główne założenia islamu <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić nauki głoszone przez Mahometa i przyczyny jego ucieczki do Medyny • wyjaśnić przyczyny i konsekwencje podbojów Arabów • wskazać na mapie Półwysep Arabski, Mekkę, Medynę 	<p>muezzin, mufti, arabeski, cyfry arabskie</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować stosunek Arabów do podbitej ludności • wskazać na mapie Poitiers, Kordobę • wskazać kierunki i etapy ekspansji arabskiej w VII–VIII w. 	<ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: umma, islamizacja, arabizacja, astrolabium, kultura orientalna <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić dziedziny, w których Europejczycy czerpali wzorce i wiedzę od Arabów 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • podać przykłady zabytków kultury islamu 	<p>między kulturą hellenistyczną a kulturą średniowieczną</p>
Europa średniowieczna					
19. Państwo Karola Wielkiego	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 496, 800 • postaci: Chlodwiga, Karola Wielkiego, • terytoria przyłączone przez Karola Wielkiego do państwa Franków <p>Uczeń rozumie:</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 732, 751, 800 • postaci: Karola Młota, Pepina Krótkiego • okoliczności przyjęcia chrztu przez Chlodwiga <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: majordom, sakra królewska, odnowienie Cesarstwa 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 756, 771 • postaci: Alkuina, Einharda • kompetencje majordoma • organizację państwa Karola Wielkiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: prawo salickie, Państwo Kościelne, 	<p>Uczeń rozumie:</p> <p>pojęcie: denar</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić osiągnięcia kulturowe państwa Karola Wielkiego 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, na czym polegał sakralny charakter wczesnośredniowiecznych monarchii

	<ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Frankowie, Merowingowie, Karolingowie, uniwersalizm karoliński, monarchia patrymonialna, beneficja, renesans karoliński • znaczenie przyjęcia chrztu przez Chlodwiga • przyczyny koronacji Karola Wielkiego na cesarza <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić znaczenie dla Europy koronacji Karola Wielkiego na cesarza 	<p>Rzymskiego, hrabstwa, marchie</p> <ul style="list-style-type: none"> • znaczenie sakry królewskiej • konsekwencje pokonania Longobardów przez Pepina Krótkiego • przyczynę różnicy w kompetencjach hrabiów i margrabiów <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać na mapie Akwizgran oraz zasięg terytorialny państwa Karola Wielkiego 	<p>missi dominici, kapitularze, siedem sztuk wyzwolonych, kopiści, minuskuła karolińska</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić okoliczności i znaczenie powstania Państwa Kościelnego • przedstawić organizację władzy w państwie Franków za panowania Karola Wielkiego • wskazać na mapie Saksonię, Marchię Hiszpańską 		
20. Państwo Ottonów	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 843, 962 • postacie: Ludwika Pobożnego, Karola Łysego, Ludwika Niemieckiego, Lotara, Ottona I Wielkiego, Ottona III • postanowienia traktatu w Verdun <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: traktat w Verdun, Święte 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 814, 911, 996, 1002 • postacie: Henryka II, Konrada I • okoliczności drugiego odnowienia Cesarstwa Rzymskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: idea uniwersalizmu chrześcijańskiego 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 955 • postacie: Ottona II, Teofano <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: dynastia Ludolfingów • cel polityczny małżeństwa Ottona II z bizantyńską księżniczką Teofano <p>Uczeń potrafi:</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 919 • postacie: Ludwika Dziecięcica, Henryka Ptasznika <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Słowianie połabscy, pierwsze i drugie odnowienie Cesarstwa Rzymskiego <p>Uczeń potrafi:</p>	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać podobieństwa i różnice między koncepcjami Karola Wielkiego i Ottona III • wymienić współczesne inicjatywy, które odwołują się do idei Ottona III

	<p>Cesarstwo Rzymskie, diadem, imperium chrześcijańskie, zjazd gnieźnieński</p> <ul style="list-style-type: none"> • przyczyny podziału państwa Karola Wielkiego <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ocenić wpływ traktatu w Verdun na upadek imperium karolińskiego • wskazać na mapie państwo Karola Łysego, Lotara i Ludwika Niemieckiego 	<ul style="list-style-type: none"> • ideę cesarstwa uniwersalistycznego Ottona III <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić koncepcję uniwersalistyczną Ottonów 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, w jakich okolicznościach doszło do odnowienia cesarstwa 	<ul style="list-style-type: none"> • opisać początki kształtowania się państwowości niemieckiej 	
21. Powstanie nowych państw w Europie	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1066 • postać: Wilhelma Zdobywcy • kierunki ekspansji Normanów <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Normanowie (wikingowie), Słowianie, plemiona, chrystianizacja • rolę chrystianizacji w procesie tworzenia się państw 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 911 • postać: Kanuta Wielkiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: Waregowie <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić Słowian wschodnich, zachodnich i południowych 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postacie: Karola III Prostego, Haralda I Pięknowłosego, Eryka Zwycięskiego • okoliczności powstania państw skandynawskich <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić rolę wikingów w procesie powstawania nowych państw w Europie • ocenić skutki ekspansji Normanów 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: tkanina z Bayeux <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić treść tkaniny z Bayeux 	

	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować kierunki ekspansji Normanów • przedstawić skutki bitwy pod Hastings 		<ul style="list-style-type: none"> • wskazać na mapie nowe państwa w Europie Północnej w X–XI w. 		
22. Feudalizm w Europie	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: gospodarka towarowo-pieniężna, senior, wasal, renta feudalna, lenno, hołd lenny, drabina feudalna, feudalizm, pańszczyzna <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić najważniejsze cechy społeczeństwa feudalnego 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ustrój społeczno-gospodarczo-polityczny oparty na własności ziemi (feudalizm) <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: gospodarka naturalna, pan feudalny (feudał), włości feudalne, danina, czynsz, dziesięcina, akt komendacji, immunitet • przyczyny i skutki upadku Cesarstwa Zachodniorzymskiego <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić genezę feudalizmu • wyjaśnić miejsce i rolę rycerstwa w społeczeństwie średniowiecznym 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • hierarchię zależności pomiędzy grupami lennymi <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: inwestytura, suzeren, anarchia feudalna <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • określić stosunki panujące między poddanymi a rządzącymi • dostrzec wpływ feudalizmu na rozwój kultury dworskiej • omówić zależności wynikające z pozycji w drabinie feudalnej 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • znaczenie systemu feudalnego • zasadę „wasal mojego wasala nie jest moim wasalem” <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić wpływ przemian społeczno-gospodarczych na strukturę społeczeństwa średniowiecznego 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ocenić społeczne, gospodarcze i polityczne skutki feudalizmu • wyjaśnić proces osłabienia i rozbicia władzy królewskiej oraz tworzenia się niezależnych księstw
23. Rywalizacja cesarstwa z papieżem	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1075 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1122, 1123 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: uniwersalizm papieski, antypapież 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1059 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ocenić wpływ rywalizacji między cesarstwem a

	<ul style="list-style-type: none"> • postacie: Grzegorza VII, Henryka IV, Benedykta z Nursji <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: <i>Dictatus papae</i>, papocezaryzm, cesaropapizm, inwestytura <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić istotę sporu o inwestyturę między cesarstwem a papieżem 	<ul style="list-style-type: none"> • postacie: Kaliksta II, Henryka V • postanowienia konkordatu z Wormacji • postanowienia I soboru laterańskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: symonia, nepotyzm, nikolaizm, konklawe, ekskomunika, bulla • przyczyny sporu pomiędzy cesarstwem a papieżem <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić przebieg sporu między Grzegorzem VII a Henrykiem IV 	<ul style="list-style-type: none"> • motywy działania papieży oraz cesarzy podczas sporu o inwestyturę <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, jakie były następstwa sporu o inwestyturę 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisać założenia reformy kluniackiej i gregoriańskiej • ocenić sytuację papieża po upadku Cesarstwa Rzymskiego 	<p>papiestwem na sytuację polityczną w średniowiecznej Europie</p>
24. Wyprawy krzyżowe	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1095, 1096 • postacie: Urbana II, Gotfryda z Boullion • apel papieża Urbana II na synodzie w Clermont • przyczyny wypraw krzyżowych <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: krzyżowcy, krucjata ludowa, krucjata rycerska 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1099, 1144 • postacie: Ryszarda Lwie Serce, Fryderyka I Barbarossy, Saladyna <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: Turcy seldżuccy • motywy wezwania papieża Urbana II na synodzie w Clermont <p>Uczeń potrafi:</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1147–1149, 1187, 1189–1192, 1202–1204, 1291 • postacie: Filipa II Augusta, Ludwika IX Pobożnego • cele i przebieg wybranych krucjat • zakony rycerskie i szpitalnicze <p>Uczeń rozumie:</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1113, 1118, 1191, 1212 • postacie: Jakuba de Molay, Hermana von Salza <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • znaczenie wypraw krzyżowych w dziejach średniowiecznej Europy 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić religijne, polityczne i społeczne skutki wypraw krzyżowych • wskazać bezpośrednio korzyści, jakie papieżstwo i miasta włoskie odniosły z krucjat • omówić wpływ krucjat na relacje chrześcijańsko-muzułmańskie

	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazać na mapie Jerozolimę 	<ul style="list-style-type: none"> wskazać przyczyny ruchu krucjatowego 	<ul style="list-style-type: none"> pojęcia: kraje Lewantu, templariusze, joannici, Krzyżacy, rekonkwista, krucjata dziecięca <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazać na mapie Królestwo Jerozolimskie, Księstwo Antiochii, Hrabstwo Edessy, Cesarstwo Łacińskie, Akkę 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazać na mapie przebieg tras poszczególnych krucjat wyjaśnić cel zorganizowania krucjaty dziecięcej wyjaśnić, dlaczego upadła idea ruchu krucjatowego 	
25. Przemiany społeczno-gospodarcze w Europie w XI–XIII w.	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> przyczyny ożywienia społeczno-gospodarczego w Europie XI–XIII w. elementy średniowiecznego miasta <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: bank, gildia, weksel 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> podział mieszczaństwa na patrycjat, pospólstwo i plebs strukturę społeczną średniowiecznej wsi <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: dwupółwka, trójpółwka, cech, akt lokacyjny, prawo wychodu, Hanza, komuna miejska (republika miejska) realia życia codziennego na wsi i w mieście w epoce średniowiecza <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, na czym polegała gospodarka towarowo-pieniężna 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: ruch kolonizacyjny, rajca wpływ przemian społeczno-gospodarczych w Europie XI–XIII w. na rozwój średniowiecznych miast <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić różnicę pomiędzy dwupółwką i trójpółwką omówić zmiany w rolnictwie w Europie XI–XIII w. opisać rolę cechów w życiu gospodarczym średniowiecznych miast 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, jakie przemiany społeczno-gospodarcze zaszyły w Europie w XI–XIII w. wyjaśnić, w jaki sposób miasta przyczyniły się do rozwoju handlu 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> opisać przejawy ożywienia społeczno-gospodarczego w Europie w XI–XIII w. scharakteryzować genezę, rozwój i rolę średniowiecznych miast (w tym republik kupieckich)

		<ul style="list-style-type: none"> opisać wygląd średniowiecznego miasta opisać republikę miejską na wybranym przykładzie 			
<p>26. Kryzys idei uniwersalistycznej. Powstanie monarchii stanowych</p> <p><i>Temat z zakresu rozszerzonego do zrealizowania dla chętnych z zakresu podstawowego</i></p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> <i>daty: 1164, 1214, 1215</i> <i>postać: Jana bez Ziemi</i> <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> <i>pojęcia: Wielka Karta Swobód, stan, monarchia stanowa, konstytucje clarendońskie</i> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> <i>wymienić postanowienia Wielkiej Karty Swobód</i> 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> <i>daty: 1250–1273, 1152, 1265, 1302</i> <i>postacie: Innocentego III, Henryka II, Henryka VI</i> <i>monarchię stanową w Anglii</i> <i>monarchię stanową we Francji</i> <i>monarchię stanową w Niemczech</i> <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> <i>pojęcie: wielkie bezkrólewie</i> 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> <i>daty: 1346, 1356</i> <i>postacie: Tomasza Becketa, Ludwika IX Świętego, Karola IV Luksemburskiego</i> <i>treść Złotej bulli</i> <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> <i>pojęcia: Złota bulla, idea uniwersalistyczna, suwerenność państwa, Izba Gmin, Izba Lordów, Stany Generalne, Hoftag, Reichstag</i> <i>przyczyny kryzysu i upadku idei uniwersalistycznej</i> <i>proces kształtowania się monarchii stanowych</i> <i>proces narodzin parlamentaryzmu w Europie</i> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> <i>opisać powstanie parlamentu w Anglii, we Francji i w Niemczech</i> 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> <i>opisać proces powstawania monarchii stanowych</i> 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> <i>ocenić społeczne i polityczne skutki powstania społeczeństwa stanowego w Europie</i>

			<ul style="list-style-type: none"> wymienić postanowienia Złotej bulli 		
Polska Piastów					
27. Narodziny państwa polskiego. Mieszko I	Uczeń zna: <ul style="list-style-type: none"> datę: 966 postacie: Mieszka I, Dobrawy osadę w Biskupinie 	Uczeń zna: <ul style="list-style-type: none"> daty: 972, 990 postacie: Galla Anonima, Hodona okoliczności powstania państwa polskiego Uczeń rozumie: <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: gród, drużyna przyczyny przyjęcia chrześcijaństwa przez Mieszka I Uczeń potrafi: <ul style="list-style-type: none"> wymienić plemiona żyjące na ziemiach polskich przed przyjęciem chrztu przez Mieszka I wymienić skutki przyjęcia chrześcijaństwa przez Mieszka I wskazać na mapie Gniezno, najważniejsze grody w państwie Mieszka I oraz ziemie zajęte przez Mieszka I 	Uczeń zna: <ul style="list-style-type: none"> daty: 968, 992 postać: Jordana najważniejsze plemiona żyjące na ziemiach polskich podboje Mieszka I Uczeń rozumie: <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: biskupstwo misyjne, <i>Dagome iudex</i> polityczne i kulturowe aspekty chrztu Polski konsekwencje przyjęcia chrztu dla Polski 	Uczeń zna: <ul style="list-style-type: none"> zapisy <i>Dagome iudex</i> Uczeń potrafi: <ul style="list-style-type: none"> przedstawić stosunki polsko-czeskie za panowania Mieszka I 	Uczeń potrafi: <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić rolę Mieszka I w procesie budowy państwa polskiego ocenić skutki przyjęcia chrześcijaństwa przez Mieszka I opisać zmiany terytorialne państwa polskiego za panowania Mieszka I wskazać na mapie Gniezno, najważniejsze grody w państwie Mieszka I oraz ziemie zajęte przez Mieszka I

<p>28. Bolesław Chrobry i jego państwo</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 992, 1000, 1025 • postać: Bolesława Chrobrego • cel i postanowienia zjazdu gnieźnieńskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: zjazd gnieźnieński, Szczerbiec 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 997, 999, 1002–1018 • postaci: św. Wojciecha, Radzima Gudentego, • pierwsze biskupstwa i arcybiskupstwo w Polsce • istotę konfliktu Bolesława Chrobrego z cesarstwem, • postanowienia pokoju w Budziszynie • cel wyprawy Bolesława Chrobrego na Ruś Kijowską • okoliczności przejęcia władzy przez Bolesława Chrobrego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: państwo patrymonialne, misja chrystianizacyjna, relikwia, cesarstwo uniwersalistyczne • cele zjazdu gnieźnieńskiego 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1013 • postaci: Henryka II, Mieszka II, Rychezy <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: regalia • motywy wizyty cesarza Ottona III w 1000 r. • konsekwencje wojen z cesarstwem • konsekwencje koronacji Bolesława Chrobrego <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić stosunki polsko-niemieckie w czasach panowania Bolesława Chrobrego • przedstawić stosunki polsko-ruskie w czasach panowania Bolesława Chrobrego 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić znaczenie zjazdu gnieźnieńskiego • opisać politykę chrystianizacyjną prowadzoną przez Bolesława Chrobrego • opisać przebieg wojny z Niemcami • wskazać na mapie Miłsko, Miśnię, Łużyce Czechy, Morawy, Słowację i Grody Czerwieńskie • opisać przebieg wyprawy Bolesława Chrobrego na Ruś 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić sukcesy i porażki polityki Bolesława Chrobrego • opisać i wskazać na mapie zmiany terytorialne państwa za panowania Bolesława Chrobrego • opisać sceny na Drzwiach Gnieźnieńskich
<p>29. Kryzys i odbudowa monarchii piastowskiej</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1025, 1039, 1047, 1076, 1138 • postaci: Mieszka II, Bezpryma, Brzetysława, 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1034, 1054, 1058, 1102, 1109, 1116–1119 • postaci: Mieciaława, Stanisława ze 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1079, 1106, 1135, 1136 • postanowienia zjazdu w Merseburgu 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • sukcesy i porażki monarchii pierwszych Piastów <p>Uczeń potrafi:</p>	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać przejawy centralizacji i decentralizacji władzy w państwie pierwszych Piastów

	<p>Kazimierza Odnowiciela, Bolesława Śmiałego, Władysława Hermana, Bolesława Krzywoustego</p> <ul style="list-style-type: none"> • przyczyny kryzysu w Polsce za czasów Mieszka II • znaczenie obrony Głogowa <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić przyczyny kryzysu państwa pierwszych Piastów 	<p>Szczepanowa, Zbigniewa</p> <ul style="list-style-type: none"> • reformy Kazimierza Odnowiciela • rządy Władysława Hermana <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: centralizacja i decentralizacja władzy • konsekwencje odesłania cesarzowi insygniów władzy królewskiej • istotę konfliktu między Bolesławem Śmiałym a biskupem Stanisławem • istotę sporu między Zbigniewem a Bolesławem Krzywoustym <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić znaczenie obrony Głogowa • wskazać skutki najazdu księcia Brzetysława 	<ul style="list-style-type: none"> • treść Bulli gnieźnieńskiej <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: palatyn, Bulla gnieźnieńska • przyczyny osłabienia pozycji Kościoła w Polsce za panowania Bolesława Krzywoustego <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisać konflikt między Bolesławem Śmiałym a biskupem Stanisławem • przedstawić stosunki polsko-niemieckie w czasach panowania Bolesława Krzywoustego • omówić znaczenie kroniki Galla Anonima dla historiografii 	<ul style="list-style-type: none"> • omówić okoliczności powrotu do kraju Kazimierza Odnowiciela i przejęcia przez niego władzy • scharakteryzować politykę wewnętrzną i zewnętrzną Bolesława Śmiałego • scharakteryzować politykę wewnętrzną i zewnętrzną Bolesława Krzywoustego • wskazać na mapie zmiany terytorialne za czasów panowania pierwszych Piastów 	
30. Rozbicie dzielnicowe (XII–XIII)	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1138, 1241 • postacie: Władysława II Wygnańca, Bolesława IV Kędzierzawego, Mieszka III Starego, Henryka I 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postacie: Salomei, Henryka Brodatego • konsekwencje rozbicia dzielnicowego dla Polski • cele najazdu mongolskiego na Polskę 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • konsekwencje najazdu mongolskiego na Polskę 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisać przebieg najazdu mongolskiego na Polskę w latach 1240–1241 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać na mapie państwo Bolesława Krzywoustego • wyjaśnić znaczenie państwa Henryków śląskich dla idei zjednoczenia Polski

	<p>Sandomierskiego, Kazimierza Sprawiedliwego, Henryka Pobożnego</p> <ul style="list-style-type: none"> • przyczyny rozbicia dzielnicowego • statut Bolesława Krzywoustego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: ustawa sukcesyjna, senior, princeps 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: zasada pryncypatu, zasada senioratu • cele działania Bolesława Krzywoustego 			
31. Ziemie polskie w XIII w.	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1228, 1295, 1300, 1305 • postacie: Konrada Mazowieckiego, Przemysła II, Wacława II, Wacława III 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1235 • postacie: Albrechta Niedźwiedzia, Jakuba Świnki, Henryka IV Probusa • treść Złotej bulli z Rimini <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: polityka kolonizacyjna, Marchia Brandenburska, Złota bulla z Rimini • skutki ustawy sukcesyjnej Bolesława Krzywoustego • zagrożenie dla Polski ze strony Marchii Brandenburskiej oraz Prusów 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1157, 1283 <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • cel działania Albrechta Niedźwiedzia • znaczenie koronacji Przemysła II, Wacława II i Wacława III <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić wpływ kanonizacji św. Stanisława na proces zjednoczenia Polski • wyjaśnić, w jakich okolicznościach doszło do sprowadzenia Krzyżaków do Polski 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisać sytuację polityczną w Polsce w XIII w • wskazać zagrożenia wewnętrzne i zewnętrzne dla ziem polskich w okresie rozbicia dzielnicowego • omówić politykę polskich książąt dzielnicowych wobec Prus • wskazać na mapie etapy budowania państwa krzyżackiego w Prusach 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać i ocenić polityczne skutki powstania Marchii Brandenburskiej • ocenić decyzję Konrada Mazowieckiego o sprowadzeniu Krzyżaków do Polski • wskazać i ocenić polityczne skutki powstania państwa krzyżackiego w Prusach

		<ul style="list-style-type: none"> • cel sprowadzenia zakonu krzyżackiego przez Konrada Mazowieckiego <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, jaką rolę w państwie krzyżackim odgrywał Malbork 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać czynniki przemawiające za zjednoczeniem Polski • wskazać próby przewyciężenia rozbitcia dzielnicowego 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać na mapie Marchię Brandenburską 	
32. Przeobrażenia społeczno-gospodarcze Polski w XIII w.	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zasady lokacji na prawie polskim oraz na prawie niemieckim • początki społeczeństwa stanowego w Polsce <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: lokacja, kolonizacja, osadnicy, stan 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • plan średniowiecznej wsi • plan średniowiecznego miasta • podział stanowy poszczególnych grup ludności zamieszkujących ziemie polskie <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: wolni goście, zasadzca, wójt, patrycjat, pospólstwo, plebs, wolnizna <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, na czym polegała kolonizacja • wskazać, jakie przemiany gospodarcze dokonały się w Europie Zachodniej w XI–XII w. 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: prawo średzkie, prawo chełmińskie • konsekwencje kolonizacji dla rozwoju Polski w XIII w. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić uprawnienia osadników i sołtysów wsi lokowanych na prawie niemieckim • scharakteryzować przemiany społeczno-gospodarcze na ziemiach polskich w XII–XIII w. • scharakteryzować stany społeczne w średniowiecznej Polsce 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić proces lokowania wsi na prawie niemieckim • omówić proces lokowania miasta na prawie niemieckim • omówić różnice między lokacjami na prawie polskim, niemieckim, chełmińskim oraz średzkim • wskazać na mapie zasięg kolonizacji ziem polskich na prawie niemieckim • omówić proces kształtowania się społeczeństwa stanowego w Polsce 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić wpływ kolonizacji na rozwój fundacji klasztorów

Schylek średniowiecza

<p>33. Europa w XIV i XV w.</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1337–1453, 1377 • postać: Joanny d’Arc • genezę konfliktu pomiędzy Anglią i Francją <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: wojna stuletnia 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1309–1377, 1356, 1360, 1415 • postacie: Klemensa V, Klemensa VII, Filipa VI, Jana Dobrego, Henryka V <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: niewola awiniońska, antypapież 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1302, 1346, 1378–1417, 1453 • postacie: Bonifacego VIII, Urbana VI, Edwarda III • treść buli <i>Unam Sanctam</i> • postanowienia pokoju w Brétigny <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: wielka schizma zachodnia, sobór powszechny <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić pozycję Francji w Europie w XIII–XIV w. • wyjaśnić znaczenie bitwy pod Crécy • omówić rolę Joanny d’Arc podczas wojny stuletniej • wskazać na mapie najważniejsze bitwy z okresu wojny stuletniej • przedstawić przyczyny kryzysu papieżstwa w XIV w. 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać na mapie posiadłości angielskie we Francji w XIV–XV w. • wyjaśnić, na czym polegała wielka schizma zachodnia • omówić przyczyny, przebieg i skutki wojny stuletniej 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać i omówić największe konflikty polityczne w Europie w XIV–XV w. • scharakteryzować sytuację polityczną Europy w XIV–XV w. • scharakteryzować przyczyny kryzysu w Kościele w XIV–XV w.
---------------------------------	--	---	--	--	---

<p>34. Niepokoje późnego średniowiecza</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1347–1352 • postać: Jana Husa • przyczyny kryzysu społeczno-gospodarczego w Europie w XIV–XV w. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: czarna śmierć, antysemityzm, husytyzm 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1415, 1419–1436 • postaci: Zygmunta Luksemburskiego, Jana Žižki • kryzysy religijne w Europie w XIV–XV w. • przyczyny i skutki epidemii dżumy w Europie <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: pandemia, ruchy heretyckie, taboryci • cele działania Jana Husa 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postać: Jana Wiklifa • postanowienia soboru w Konstancji • postanowienia kompaktów praskich <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: taniec śmierci (<i>danse macabre</i>) • przyczyny kryzysów religijnych w Europie w XIV–XV w. • wpływ epidemii dżumy na kryzys społeczno-gospodarczy Europy w XIV–XV w. • idee głoszone przez Jana Wiklifa • motywy działania taborytów <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić przyczyny kryzysu społeczno-gospodarczego w Europie w XIV–XV w. • wskazać na mapie zasięg husytyzmu 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: ruch lollardów • konsekwencje zawarcia kompaktów praskich <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić przyczyny kryzysów religijnych w Europie w XIV–XV w. • wskazać na mapie kierunek przemieszczania się epidemii dżumy oraz jej zasięg • wskazać tereny, na których nie wystąpiła epidemia dżumy • wyjaśnić rolę soboru w Konstancji dla przezwyciężenia kryzysu w Kościele 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać problemy społeczne i gospodarcze, z jakimi zmagala się Europa Zachodnia w XI–XIII w. • scharakteryzować przyczyny i skutki epidemii dżumy w Europie • scharakteryzować przemiany gospodarcze, społeczne i religijne w Europie w XIV–XV w.
<p>35. Ekspansja turecka w Europie. Upadek Cesarstwa Bizantyńskiego</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1396, 1444, 1453 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1348, 1389 • postać: Mehmeda II Zdobywcy 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postaci: Murada I, Konstantyna XI 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postać: Orhana <p>Uczeń potrafi:</p>	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • dostrzec, w jaki sposób przenikały się kultura muzułmańska i chrześcijańska

	<ul style="list-style-type: none"> • postacie: Osmana I, Władysława III Warneńczyka 	<ul style="list-style-type: none"> • przyczyny i skutki ekspansji tureckiej XIV–XV w. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: bombardy • konsekwencje upadku Konstantynopola dla Europy 	<ul style="list-style-type: none"> • konsekwencje bitwy z Turkami pod Nikopolis • przyczyny, przebieg i skutki bitwy pod Warną • okoliczności i skutki upadku Cesarstwa Bizantyńskiego <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić i wskazać na mapie kierunki ekspansji tureckiej XIV–XV w. • wskazać na przykładzie kościoła Hagia Sophia charakterystyczne elementy dla islamu i chrześcijaństwa 	<ul style="list-style-type: none"> • opisać podboje tureckie w Europie • wyjaśnić, w jakich okolicznościach doszło do upadku Cesarstwa Bizantyńskiego • wymienić następstwa upadku Konstantynopola dla Europy • wyjaśnić znaczenie przekształcenia kościoła Hagia Sophia w meczet 	
36. Kultura średniowiecznej Europy	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postacie: św. Jadwigi, św. Tomasza z Akwinu, św. Augustyna z Hippony • etos średniowiecznego rycerza • styl romański • styl gotycki <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: kodeks rycerski, turniej rycerski, asceza <p>Uczeń potrafi:</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postacie: Dantego Alighieri, Giovanniego Boccaccia • legendę o życiu św. Jadwigi • średniowieczne wzorce osobowe <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: teocentryzm, Biblia pauperum, portal, prezbiterium, sklepienie kolebkowe, sklepienie krzyżowo-żebrowe, przypory, tympanon, 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postać: François Villona • legendy arturiańskie <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: trubadur, scholastyka, pieta, transept, apsyda, biforium, triforium, narteks, ambit, maswerki, gargulce, • nurty filozofii średniowiecznej – augustynizm i tomizm <p>Uczeń potrafi:</p>	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić i opisać wzorce osobowe propagowane w kulturze średniowiecza • scharakteryzować sztukę romańską • scharakteryzować sztukę gotycką • podać i omówić przykłady europejskich zabytków sztuki romańskiej i gotyckiej 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, na czym polegał uniwersalny charakter kultury średniowiecza

	<ul style="list-style-type: none"> opisać ceremonię pasowania na rycerza 	<p>fasada, polichromie, rozety</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazać osiągnięcia kultury średniowiecza scharakteryzować architekturę romańską scharakteryzować architekturę gotycką 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawić cechy kultury średniowiecznej podać przykłady europejskich zabytków sztuki romańskiej i gotyckiej wskazać różnicę w planach kościoła romańskiego i gotyckiego 		
Ostatni Piastowie. Jagiellonowie na polskim tronie					
37. Zjednoczenie Polski przez Władysława Łokietka w XV w.	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1308, 1320, 1333 postacie: Władysława Łokietka, Elżbiety Łokietkówny okoliczności, w jakich doszło do zjednoczenia ziem polskich przez Władysława Łokietka <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazać na mapie państwo Władysława Łokietka 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1304, 1306, 1311–1312, 1314, 1320–1321, 1331 postacie: Giedymina, wójta Alberta, Karola Roberta przyczyny i skutki rzezi Gdańska okoliczności koronacji Władysława Łokietka na króla Polski wojny Władysława Łokietka z Krzyżakami <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcie: prawo składu ideę zjednoczenia Władysława Łokietka 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1267, 1288, 1327 konsekwencje buntu wójta Alberta dla Krakowa treść bulli papieża Jana XXII <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> ugruntowanie władzy Władysława Łokietka w Małopolsce a dalsze starania o przyłączenie dzielnic <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawić proces jednoczenia ziem polskich przez Władysława Łokietka 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> pozycję Polski na arenie międzynarodowej <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> znaczenie zdobycia przez Władysława Łokietka Wielkopolski w procesie zjednoczeniowym ziem polskich <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazać na mapie niezależne księstwa piastowskie scharakteryzować spór Polski z 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> dostrzec wpływ koronacji Władysława Łokietka na koniec rozbicia dzielnicowego omówić sukcesy i porażki polityki Władysława Łokietka

		<ul style="list-style-type: none"> • starania Władysława Łokietka o pozyskanie sojuszników w walce z Krzyżakami • znaczenie koronacji Władysława Łokietka <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić tendencje zjednoczeniowe ziem polskich w XIII–XIV w. • wyjaśnić znaczenie koronacji Władysława Łokietka na króla Polski 	<ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować i wskazać na mapie zmiany terytorialne Polski za panowania Władysława Łokietka • wskazać na mapie ziemie utracone na rzecz Krzyżaków w latach 1308–1332 • przedstawić przebieg i znaczenie bitwy pod Płowcami 	<p>Krzyżakami o Pomorze Gdańskie</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić i omówić przyczyny i skutki buntu mieszczan krakowskich pod przywództwem wójta Alberta 	
38. Państwo Kazimierza Wielkiego	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1333, 1343, 1364, 1370 • postaci: Kazimierza Wielkiego, Mikołaja Wierzyńka <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: cło, uczta u Wierzyńka <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić najważniejsze osiągnięcia panowania Kazimierza Wielkiego 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1335, 1339, 1349, 1366 • postaci: Jana Luksemburskiego • stosunki Kazimierza Wielkiego z Krzyżakami • postanowienia pokoju kaliskiego • kierunki polityki ekspansji Kazimierza Wielkiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: statuty wiślicko-piotrkowskie, domena królewska (królewszczyzna), myto 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postanowienia zjazdów w Wyszehradzie • postanowienia statutów wiślicko-piotrkowskich <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: regalia • konsekwencje przyłączenia Rusi Halickiej do Polski <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić proces rozrostu terytorialnego państwa za panowania Kazimierza Wielkiego, • wskazać na mapie lenna Kazimierza Wielkiego 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wpływ zjazdu w Krakowie na pozycję Kazimierza Wielkiego wśród monarchów europejskich <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić i scharakteryzować reformy wewnętrzne Kazimierza Wielkiego • scharakteryzować politykę Kazimierza Wielkiego wobec sąsiadów • ocenić, czy słuszne jest powiedzenie, że 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić rolę zamków budowanych w czasach Kazimierza Wielkiego • dokonać bilansu panowania Kazimierza Wielkiego

		<ul style="list-style-type: none"> • znaczenie założenia uniwersytetu w Krakowie <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać na mapie zasięg terytorialny państwa polskiego na początku panowania Kazimierza Wielkiego • wskazać na mapie ziemie przyłączone do Polski w czasach Kazimierza Wielkiego 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienić władców uczestniczących w zjeździe krakowskim 	<p>Kazimierz Wielki „zastał Polskę drewnianą, a zostawił murowaną”</p> <ul style="list-style-type: none"> • ocenić panowanie Kazimierza Wielkiego 	
39. Unie Polski w XIV–XV w.	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1374, 1385 • postaci: Ludwika Węgierskiego, Jadwigi Andegaweńskiej, Władysława Jagiełły • przyczyny unii polsko-litewskiej <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: unia personalna <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać na mapie obszar państwa polskiego w 1385 r. 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1339, 1384, 1386, 1413 • postać: księcia Witolda • treść przywileju koszyckiego • herb Wielkiego Księstwa Litewskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • znaczenie unii polsko-litewskiej <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać na mapie obszar państwa litewskiego w 1385 r. 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1392 • postanowienia umowy w Krewie • postanowienia unii w Horodle <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • znaczenie unii Polski z Węgrami <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić symbolikę herbu litewskiego • wyjaśnić znaczenie przywileju koszyckiego • opisać relacje polsko-litewskie w XIV–XV w. • wymienić postanowienia umowy w Krewie 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • konsekwencje zawarcia unii polsko-litewskiej <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić związki łączące Polskę z Węgrami i Litwą w XIV–XV w. • opisać relacje polsko-węgierskie w XIV w. • wyjaśnić przyczyny i skutki unii Polski z Węgrami • wyjaśnić przyczyny i skutki unii Polski z Litwą 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować rządy Władysława Jagiełły

			<ul style="list-style-type: none"> wskazać na mapie granice państwa polsko-litewskiego w 1434 r. 		
40. Wojna z zakonem krzyżackim w XV w.	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1228, 1410, 1411, 1454–1466, 1466 postacie: Ulricha von Jungingena, Kazimierza Jagiellończyka przyczyny wojen z Krzyżakami <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcie: wielka wojna z zakonem 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1409–1411, 1415, 1440, 1454 postać: Pawła Włodkowica postanowienia pierwszego pokoju toruńskiego postanowienia drugiego pokoju toruńskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: Związek Pruski, inkorporacja rolę Gdańska nad Morzem Bałtyckim konsekwencje bitwy pod Grunwaldem dla zakonu krzyżackiego <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazać na mapie ziemie przyłączone do Polski po 1411 r. wskazać na mapie ziemie przyłączone do Polski po 1466 r. 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> postacie: Wacława IV Luksemburskiego, Jana Bażyńskiego przebieg wielkiej wojny z zakonem 1409–1411 przebieg wojny trzynastoletniej <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcie: Związek Jaszczurczy konsekwencje dla Polski odzyskania Pomorza Gdańskiego <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> omówić przyczyny, przebieg i skutki wielkiej wojny z zakonem wymienić i wskazać na mapie bitwy z czasów wojny z zakonem 1409–1411 omówić spór polsko-krzyżacki na soborze w Konstancji opisać przebieg i skutki wojny trzynastoletniej 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> wpływ przywileju cerekwicko-nieszawskiego na rozwój demokracji szlacheckiej w Polsce <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazać na mapie ziemie, na których wybuchły powstania antykrzyżackie wskazać i scharakteryzować przyczyny wojny trzynastoletniej 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazać na mapie ruchy wojsk polskich, litewskich i krzyżackich podczas wojny z zakonem 1409–1411 ocenić stosunki polsko-krzyżackie w XV w. ocenić pozycję Polski na arenie międzynarodowej po drugim pokoju toruńskim ocenić politykę Władysława Jagiełły i Kazimierza Jagiellończyka wobec zakonu krzyżackiego w XV w.

			<ul style="list-style-type: none"> wymienić i wskazać na mapie bitwy z czasów wojny z zakonem 1454–1466 wyjaśnić, w jakich okolicznościach doszło do przyłączenia Pomorza Gdańskiego do Polski 		
41. Monarchia stanowa w Polsce	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1374, 1454, 1505 postać: Jana Olbrachta <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: monarchia stanowa, demokracja szlachecka 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1388, 1422, 1423, 1430, 1433, 1496 strukturę społeczną w Polsce główne postanowienia najważniejszych przywilejów szlacheckich konstytucję <i>Nihil novi</i> <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: przywileje generalne, sejmik ziemski, sejm walny <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, jaki sposób przywileje wzmacniały pozycję szlachty wyjaśnić, w jaki sposób przywileje ograniczały rolę monarchy wymienić najważniejsze przywileje szlacheckie 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> postanowienia przywileju cerekwicko-nieszawskiego postanowienia statutów piotrkowskich z 1496 r. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> znaczenie konstytucji <i>Nihil novi</i> dla rozwoju demokracji szlacheckiej w Polsce <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienić największe miasta XV-wiecznej Polski 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, w jaki sposób kształtowała się monarchia stanowa w Polsce omówić proces tworzenia się reprezentacji stanowej w Polsce opisać strukturę społeczną w Polsce w okresie późnego średniowiecza 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawić pozytywne i negatywne skutki nadawania przywilejów przez monarchów

<p>42. Kultura średniowiecznej Polski</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postacie: Jana Długosza, Wita Stwosza • najważniejsze zabytki literatury polskiej w średniowieczu • przykłady architektury i sztuki romańskiej i gotyckiej w Polsce <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: jałmużna, zak, szkoła parafialna, fortyfikacja, kronika <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić najważniejsze osiągnięcia kultury średniowiecznej w Polsce 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postacie: Wincentego Kadłubka, Janka z Czarnkowa • zakony średniowieczne w Polsce: benedyktynów, cystersów, franciszkanów, dominikanów • organizację szkolnictwa w Polsce • pierwsze zdanie w języku polskim <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: kultura łacińska, bakałarz, szkoła przykatedralna, szkoła kolegiacka • rolę uniwersytetu w Krakowie • znaczenie języka łacińskiego dla kultury średniowiecznej <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • rozpoznać dokonania kultury polskiej w okresie średniowiecza • wymienić najważniejsze zabytki literatury polskiego średniowiecza 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • rolę zakonów na ziemiach polskich dla procesu chrystianizacji i rozwoju kultury <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • określić rolę chrześcijaństwa w rozwoju kultury polskiej • wymienić opactwa zakonów w Polsce • omówić tematykę poruszaną przez literaturę średniowieczną • porównać styl romański i gotycki • wskazać na podstawie ołtarza Wita Stwosza elementy charakterystyczne dla rzeźby gotyckiej 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować organizację szkolnictwa w Polsce 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, w jaki sposób chrześcijaństwo wpłynęło na rozwój kultury i sztuki w chrześcijańskiej Europie • wyjaśnić, w jaki sposób sztuka obrazowała średniowieczną duchowość
---	--	--	---	--	---

		<ul style="list-style-type: none">• wskazać elementy charakterystyczne dla architektury romańskiej i gotyckiej			
--	--	--	--	--	--